

Горбик О.О.

к. арх., доцент,

Київський національний університет будівництва і архітектури

ФЕНОМЕН МЕМОРІАЛЬНОСТІ В ЯВИЩІ АРХІТЕКТУРИ

Історично, з часу осілої і укоріненної людства відбулась матеріалізація структури соціуму в архітектурній структурі поселень, звички і функції життя стали формою архітектури, склалась традиція будівельних прийомів. Але лише становлення культури як соціальної історичної пам'яті призвело до формування архітектури не як побутового формоутворення, а як монументального професійного мистецтва. Архітектура традиційна, функціональна, народилась як ремесло поруч теслярства, гончарства, тощо, для задоволення побутових потреб, сформувала тип житла і зерносковища. Архітектура професійна — ідеалізуюча, теоретизуюча, проектна, елітарна — народилась з меморіалів (неолітичні комплекси, монументи Давнього світу), які матеріалізували пам'ять місця, монументально фіксували унікальне плінне, мали метою перемогти час пам'ятю, хаотичний природний простір — геометрією і композиційною логікою, фізичні сили тяжіння — силою оригінальної думки. Така архітектура, за О. Шпенглером, виразила «мову духу», стала дидактичною. Архітектура як мистецтво думки, розвивалась і прогресувала, презентувала стилі мислення різних епох (передусім — в сакральному зодчестві), створила історію стилів.

Але як традиційна, так і монументальна професійна архітектура повсякчас є процесом переведення актуального в стале, функції та ідеї в матерію, процесу життєстановлення і пошуку ідеалу в обмежену форму. Архітектура — зліпок з душ своїх творців, посмертна маска продуманої ідеї і прожитого сценарію, залишена майбутньому «на пам'ять». Пам'ятка архітектури, середовище історичного міста — це, дозволимо собі переадресувати визначення музичного культурного спадку дане Г. Лоркою, «крик минулих поколінь, гостре відчуття минулих епох, страшний спогад про любов під іншим місяцем і іншим вітром». І саме гранична вірність, тектонічність вираження архітектурною формою свого змісту є гарантією збереження цього пам'ятного змісту, його трансляції до нових генерацій, забезпечення комунікативності культур. І хоча архітектурний об'єкт з часом втрачає і функціональний і ідеологічний зміст, в ньому зберігаються (або знаходяться) інші змісти — образний, естетичний, культурно-меморіальний. Як архітектурний історико-мистецький твір, Нотр Дам, за Р. Ингарденом, ніколи не намокне, навіть якщо в Парижі піде злива, бо він — суцільна пам'ять людства, культурний спадок.

Архітектурою пам'яткою визнаються такі історичні архітектурні форми, які можуть бути нефункціональними, конструктивно та формально недосконалими (з погляду сучасності), але є елементом єдиної еволюційної історії людства. Саме в такому статусі цінними для нас є, наприклад, печери палеоліту, єгипетські піраміди або грецькі храми-периптери. Відтак, історизм є, можливо, визначальним в понятті гуманізму, а меморіальність — в явищі архітектури. Саме на цій базі існують система освіти (в т.ч. архітектурної) та пам'ятникоохоронча діяльність, які є передачею саме історичного досвіду (культурної пам'яті) від однієї генерації до іншої.

Gorbyk O.

PhD, associate professor,

Kyiv National University of Construction and Architecture

THE PHENOMENON OF MEMORIALISM IN THE PHENOMENON OF ARCHITECTURE

Historically, since the time of human settling and rooting, there was a materialization of the structure of society in the architectural structure of settlements, habits and functions of life have become a form of architecture, there is a tradition of construction techniques. But only the formation of culture as a social historical memory led to the formation of architecture not as a household form, but as a monumental professional art. The traditional, functional architecture, was born as a craft near carpentry, pottery, etc., to meet domestic needs, formed a type of housing and granaries. The professional architecture — idealizing, theorizing, design, elitist — was born from memorials (Neolithic complexes, monuments of the Ancient World), that materialized the memory of the place, monumentally recorded a unique flow, were meant to conquer time with memory, chaotic natural space — geometry and compositional logic, physical forces of attraction — the power of thought. This kind of architecture, according to O. Spengler, express «spirit language», became didactic. Architecture as an art of thought, developed and progressed, presented thinking styles of different eras (first of all — in sacred architecture), created a history of styles.

But both traditional and monumental professional architecture is always a process of translating the current into a constant, functions and ideas into matter, the process of life and the search for the ideal in a limited form. Architecture is a cast from the souls of its creators, a posthumous mask of a well thought idea and a lived-in scenario, left to the future «for memory».

Architectural monument, historic city environment — for the definition of musical cultural heritage given by G. Lorca, «The cry of past generations, the keen feeling of past eras, passionate memory of love under another moon and a different wind». And the tectonic expression the architectural form of its content is a guarantee of preserving this memorable content, its broadcast to new generations, ensuring the communication of cultures. And although the architectural object loses its functional and ideological content over time, it contains other content — figurative, aesthetic, cultural and memorial. As Notre Dame, by R. Ingarden, it will never get wet, even if there is a downpour in Paris, because it is a solid memory of humanity, a cultural heritage.

Architectural monuments is such historic architectural forms as they can to be non-functional, constructively and formally imperfect (from the point of view of the present), but is an element of humanity's only evolutionary history. It is in this status that we are valuable, for example, Paleolithic caves, Egyptian pyramids, or Greek periptera temples. Historicism is, therefore, perhaps decisive in the concept of humanism, and memoriality — in the phenomenon of architecture. It is on this basis that there is an education system (including architectural) which are a transfer of historical experience (cultural memory) from one generation to the next.